

hayvanların yakaladıkları avdan yemeleri gerekir. Bu onların eğitilmiş olduklarının işaretidir. Hadis-i şerifte, "(Köpek tuttuğu avdan yerse) bu durumda ondan sen yeme. Çünkü o avı senin için tutmamış, kendisi için tutmuştur" buyrulmaktadır (Buhârî, "Zebâ'ih", 2; Müslim, "Şayd", 2, 3). Avcı kuşlara gelince, onlar avladıklarından yeseler de bir mahzuru yoktur. Mâlikîler'deki hâkim görüğe göre ise av köpeği avından yese de yemese de avladığı yenir. 6. Avda kullanılan silâhların kesici, delici cinsten olması lâzımdır. Sopa ve taş gibi darbeyle hayvanı öldüren, yara açmayan silâhlarla av yapılmaz.

Bu şartlar, avın avcı hayvan tarafından öldürülmesi durumunda aranmaktadır. Avcının ava ölmeden önce yetişmesi ve onu usulüne uygun olarak kesmesi halinde ise bu gibi şartlar aranmaz.

Av Hayvanı ile İlgili Şartlar. 1. Avın eti yenen bir hayvan olması gerekir. Hanefîler'e göre, köpek dişleriyle avını parçalayan vahşi hayvanları, tırnaklı ve pençeli yırtıcı kuşları, yaratılıştan iğrenç bulunan fare, yılan, kurbağa cinsinden hayvanları ve haşereleri, balık dışındaki deniz hayvanlarını yemek haramdır. Ancak başka bir şekilde bunlardan istifade sözü ise bu durumda avlanmalarında bir mahzur yoktur. Mâlikîler'e göre bütün deniz hayvanlarının, Şâfîî ve Hanbelîler'e göre ise kurbağa dışındaki deniz hayvanlarının etleri yenilebilir (bk. HAYVAN). 2. Av hayvanının evcil bir hayvan olmaması gerekir. Evcil hayvanlar için avlanmak söz konusu değildir, onlar dinî esaslara uygun olarak kesilir. Yalnız yukarıda belirtildiği gibi evcil bir hayvan kaçır da bütün gayretlere rağmen yakalanamazsa veya bir kuyuya düşer ve çıkarılmazsa silâhla öldürülebilir. Çünkü bu durumda ihtiyarî boğazlama imkânsız hale gelmiş demektir. Buna karşılık geeyik vb. hayvanlar da ehlileştirilmişlerse artık av yoluyla öldürülemezler. 3. Yaralanan av hayvanının kesilmeden önce ölmesi durumunda ölümünün sebebi aldığı yara olmalıdır. Bu yüzden değil de başka sebeple ölürse eti yenmez. Yaralandıktan sonra suya düşerek boğulan veya bir yamaçtan yuvarlanarak ölen hayvanın durumu da aynıdır. Vurulan hayvan doğrudan yere düşer de bu sadme sebebiyle ölürse bu durumda eti yenir, zira bundan sakınmak mümkün değildir. 4. Av hayvanı yaralı olarak ele

geçirilir ve kesme imkânı da olursa usulüne uygun olarak kesilmelidir. Bu imkân varken avcının kusuru yüzünden kesilmezse eti yenmez. Sağ olarak ele geçirilmekle birlikte bu sırada can çekişmekte ise ayrıca kesilmesi gerekmez. Hanefîler, almış olduğu yara ile yarım gün veya daha fazla yaşayacak durumda olan hayvanın kesilmesi gerektiği görüşündedirler. Çünkü bu durumda ihtiyarî boğazlama imkânı vardır. İztırarî boğazlama ise ancak ihtiyarî boğazlanmanın mümkün olmadığı durumlarda geçerlidir.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Zebâ'ih", 2, 4, 7, 10; Müslim, "Şayd", 1, 2, 3, 4, 5, 8; Cessâs, *Ahıkâmü'l-Kur'ân*, II, 315; Serahsî, *el-Mebsû't*, XI, 220-224, 236, 240, 241, 243, 244, 253; İbn Rüşd, *Bidâyetü'l-müctehid*, Kahire, ts. (el-Mektebetü't-Ticâriyyetü'l-kübrâ), I, 389 vd.; İbn Kudâme, *el-Muğnî*, Riyad 1401/1981, III, 506, 507; VIII, 540, 546-552, 554, 556, 558, 562, 575, 576, 596; Mevsilî, *el-İhtiyâr*, V, 4, 5, 9, 10; İbn Kesîr, *Tefsîr*, III, 317; Şirbinî, *Muğnî'l-muhtâc*, Kahire 1958 — Dimaşk, ts. (Dârü'l-Fikr), IV, 272; İbnü'l-Hümâm, *Fethu'l-ğadir*, Kahire 1389/1970, X, 110 vd.; Buhûtî, *Keşşafü'l-ğınâ*, VI, 213 vd.



MEHMET ŞENER

AVÂLİ

(العوالى)

Âli isnadla rivayet edilen hadisleri toplayan kitap türü.

Avâlî, âliye kelimesinin çoğulu olup "bir şeyin üst tarafı, mızrağın yarıdan yukarı kısmı" anlamına gelmektedir. Medine'nin doğusunda bulunan 2-3 mil uzaklıktaki köylere de âliye denmektedir (bk. Ebû Dâvûd, "Şalât", 5).

Hadislerin en eski rivayetlerine (âlif isnad) sahip olma arzusu daha sahâbe döneminde başlamıştır (Hatîb, II, 223). Muhaddislerin büyük ilgisini çeken âlif isnadlı hadisleri, konularını dikkate almaksızın müstakil kitaplarda toplamayı hedef alan avâlî kitapları erken bir devirde telif edilmeye başlanmıştır. Hişâm b. Urve'nin kaleme aldığı *el-'Avâlî min hadîsi Hişâm b. 'Ömer* (Zâhiriyye Ktp., nr. 61), bildiği kadarıyla bu nevin ilk mahsulüdür. Avâlîlerin telif tarzları ve hedefleri arasında bazı farklılıklar mevcuttur. Bunları şöyle sıralamak mümkündür: 1. Bir hadisi esas alıp o hadisin âlif isnadlı rivayetlerini toplayanlar. Hişâm b. Urve'nin adı geçen *el-'Avâlî*'si bunun bir örneğini teşkil eder. 2. Bir hadis imamının âlif isnadlı hadislerini toplayanlar.

Eyyüb b. Abdullah el-Firebrî'nin, Buhârî'nin âlif isnadlı hadislerini topladığı *el-'Avâlî's-şihâh*'i (Zâhiriyye Ktp., nr. 70/4) ile İbn Hacer el-Askalânî'nin *Avâlî İmâm Müslim*'i (nşr. Muhammed el-Meczûb, Tunus 1973; Kemal Yûsuf el-Hut, Beyrut 1985) bu türün örneklerindedir. 3. Herhangi bir hadis imamını esas almaksızın âlif isnadlı hadisleri toplayanlar. Ebû Zekeriyâ el-Müzekkî'nin *el-'Avâlî*'si (Zâhiriyye Ktp., nr. 40/8) bu türdendir. 4. Hadis râvilerinden belli bir tabakanın âlif isnadlı hadislerini toplayanlar. Ebû Mûsâ el-Medîni'nin *Avâlî't-tâbi'in*'i böyledir. 5. Kırk hadisten meydana gelen avâlîler. İbrâhim b. Hasan el-Kürdî'nin *Cenâhu'n-necâh bi'l-'Avâlî's-şihâh*'i (Köprülü Ktp., nr. 297/1) bu türe örnek teşkil eder.

Adları avâlî olmamakla beraber senedlerindeki râvi sayısına göre *sünâiyyât*, *sülâsiyyât*, *rubâiyyât*..., *uşâriyyât* gibi isimler alan eserler de âlif isnadlı hadisleri toplamak maksadıyla kaleme alınmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Kâmus Tercümesi, "aly" md.; Wensinck, *Mu'cem*, "aly", "avl" md.leri; Ebû Dâvûd, "Şalât", 5; Hatîb, *el-Câmi' li-ahlâkı'r-râvî ve âdâbi's-sâmi'*, Riyad 1402/1982, II, 223; *Keşfü'z-zunûn*, I, 1178-1179; Serkis, *Mu'cem*, I, 153; Kettânî, *er-Risâletü'l-müstetrafe*, s. 164-165; Abdülhay el-Kettânî, *Fihrisü'l-fehâris*, II, 869; *Tecrid Tercemesi*, I, 191; Sezgin, *GAS*, I, 89, 126, 227; a.m.f., *Buhârî'nin Kaynakları*, İstanbul 1956, s. 306; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'el-lifin*, XI, 76; Şâkir Mahmûd Abdülmün'im, *İbn Hacer el-Askalânî*, Bağdad 1978, I, 389-390; Münecid, *Mu'cem*, IV, 18.



AHMET YÜCEL

AVÂLİM

(bk. ÂLEM).

AVAM

(العوام)

İnanç ve ibadetleri genellikle taklide dayanan, dinin şekil ve merasimlerinin ötesine geçemeyenler için kullanılan bir tasavvuf terimi.

Sözlükte "halk, sıradan insanlar" anlamına gelen avam âlim, filozof ve mutasavvıf, hatta idareci gibi zümrelerin kendilerinden olmayan çoğunluk için kullandıkları bir terim olmuştur. Karşıtı havas*tır.

Avam-havas ayırımına en çok yer veren mutasavvıflara göre avam, genellikle